

17 febrer 1951: Història. — Presideix el Sr. FERRAN SOLDEVILA.

El Sr. ALEXANDRE GALÍ presenta *Una interpretació de la divuitena centúria*. La seva tesi central és que Catalunya, lligada als destins d'Espanya des de l'acabament de l'Edat mitjana, si bé ha sofert en la seva vida material molts dels canvis i revolucions de la divuitena centúria, no ha experimentat la crisi mística en què aquells canvis es fonamentaren; com no havia sofert les crisis internes de l'Església en el seu procés d'assimilació de la civilització europea en totes les seves fases d'evolució i creixença, de manera que avui, no sols es troba desencaxada en certs aspectes relativament a la Cultura occidental, sinó molt sovint en desacord pràctic amb els corrents i orientacions de la mateixa Església ecumènica. La demostració d'aquesta tesi ha obligat l'autor a formular els postulats que segueixen: 1) La idea mística és per excel·lència el ciment consolidador de les societats humanes i tendeix, per tant, a estabilitzar-les, a aturar-les enfront de l'incident, l'imprésat, l'individual característic de la vida, que és el que desequilibra les societats i les obliga a noves readaptacions a través de profundes crisis místiques; 2) La Història del món occidental es pot resumir al voltant dels esforços de l'Església per a reencaixar la idea mística cristiana cada vegada que la vida, en les seves ascensions o crisis, ha estat susceptible de desequilibrar el món que ella presidia i presideix encara, puix que si bé la divuitena centúria va provocar un canvi de mentalitat semblant al que la redescoberta del món grec va imprimir a tota Europa, va ésser impotent per a donar l'eficiència necessària a la mística amb què vanament volia suplantar la que sotmetia a rigorós judici. Una ràpida visió històrica serveix de fonament a aquests postulats, així com amb una resumida exposició de fets i opinions el comunicant intenta de posar en evidència els punts de desencax de Catalunya relativament al procés històric que ha resumit, i, en conseqüència, amb la vida actual del món que va a l'avantguarda de la civilització, lligat encara per la mística cristiana i amb la barca de Pere com a principal sosteniment.

Intervé el PRESIDENT (és interessant que persones de la subtileza del comunicant i procedents, com ell, d'altres camps, aportin els seus punts de mira, que renovin amb fruit la nostra Ciència historiogràfica; els historiadors tenen moltes temences a les grans síntesis, puix que una errada de tipus erudit té poca transcendència, però, en canvi, les falles dels filòsofs de la Història tenen, a voltes, conseqüències que fan escriure; subratlla la visió pessimista del Sr. Galí; assenyala que si estiguérem apartats de la cultura europea, precisament aquest fet, en el segle XVIII, començarà a rectificar-se). — JOAN MERCADER, Secretari.

21 febrer 1951: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. J.-V. FOIX examina *Alguns aspectes de la poesia moderna*. La tasca del poeta, que no és la del músic ni la del pintor — diu —, és d'alliberar-se ell mateix en el cant. És d'aquest alliberament que la humanitat, de retop, es beneficia. El cant del poeta no és mai un cant perdut encara que el seu trobar sigui, a les orelles del major nombre, fosc. O comunicable o abstracte, cada poeta ha d'expressar-se ell mateix i en la seva retòrica pròpia. La seva expressió serà una realització individual o una comunicació. S'expressarà ell mateix o ens expressarà a tots, o assenyalarà el misteri, o ens expressarà a tots per mitjà d'ell mateix. En tots els casos, conscient, endeví o mèdiu, és responsable del seu cant. I expressa sempre l'universal. El poeta modern no pot ajornar la seva obra per a circumstàncies més favorables. D'ací el seu realisme i el seu irrealisme, més aviat aparent. O el seu natu-

ralisme i el seu sobrenaturalisme, en els millors, simultanis. Quan un poeta escriu, o descriu o transcriu — segueix el comunicant —, és per tal com és present. Però no sempre ni per a tots és fàcil de mantenir-se sense defallir en aquesta presència. Cal deixar el poeta en la seva pròpia llibertat. La noció de realitat és, per als poetes d'avui, interpretable i alguns l'adapten a llur fer fins a atènyer una super-realitat o super-racionalitat davant la qual, i malgrat tot, es troben, sovint, en dèficit.

Intervenien el **PRESIDENT** i els Srs. C. RIBA (la poesia no ha d'ésser compresa amb el sentit que habitualment té aquesta paraula, perquè la comprensió pot ésser aparent per un efecte mecànic; fa veure el perill de la desencarnació, la gran heretgia de la poesia, i remarca l'aspecte màgic dels mots, que són fets per a entendre'ns i no per a entendre'ls, i cita l'exemple de Racine i el misteri de la seva poesia, feta amb mots corrents) i P. BOHIGAS (es refereix a l'aspecte social de la poesia i diu que calen unes formes d'expressió que siguin almenys enteses per un lector). — A.-M. BADIA I MARGARIT, Secretari.

28 febrer 1951: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. JOSEP GUDIOL I RICART estudia unes *Pinturas inédites de Borrassà*. L'obra d'aquest autor — diu — assenyala un fita: el pas de la influència italiana, de Siena i Florència, que dominava la pintura catalana del segle XIV, a la de l'estil anomenat internacional. En Borrassà tingué relacions continuades amb l'infant Joan (el que fou després rei Joan I), el qual, essent duc de Girona, establí en aquesta ciutat una petita cort, independent de la de Barcelona, on aquell degué conèixer obres o pintors francesos, ja que és sabut l'afecte de Joan per totes les coses de França. Hom ha atribuït moltes obres a En Borrassà; Sanpere i Miquel suposa d'En Borrassà tota l'obra d'En Serra. Però més tard, la crítica discriminà el que és d'En Serra i el que és d'En Borrassà i no li quedà a En Borrassà més que una obra segura: el retaule de Santa Clara, de Vic, de 1414, descobert per Mn. Josep Gudiol, el qual publicà documents que aclarien la vida d'En Borrassà des de 1404 a 1412, època en què treballa a Barcelona. Més tard, Francesc Martorell troba a Girona un document de 1380, en el qual consta que En Borrassà és pintor i de Girona. Un pas endavant el dona Post amb la seva *History of Spanish Painting*, on atribueix a En Borrassà els retaules de Seva, Gurb, Cruïlles, París i una predella de Manresa. Algunes d'aquestes atribucions han estat confirmades documentalment pel Sr. Madurell. En Borrassà era gironí i es traslladà a Barcelona on ja viu el 1385; aquí adquireix fama i funda un gran taller en competència amb els germans Serra. Fou un artista de gran activitat: en un sol any, 1420, contracta sis retaules coneguts documentalment. A continuació el Sr. Gudiol enumera les obres que atribueix a En Borrassà: un retaule del convent de Sant Francesc, de Vilafranca del Penedès, atribuït abans a Serra pels Srs. Post i Trems, obra tècnicament perfecta; un retaule d'una col·lecció particular de València; un de la col·lecció Brusi; fragments d'un de dedicat a sant Andreu, fragments d'un retaule del Museu de Vic; fragments d'un retaule procedent de Girona repartits entre Barcelona i els Estats Units, etc. Finalment hi ha un retaule acabat per En Borrassà i no començat ni projectat per ell: és el de Santes Creus, que està actualment repartit entre Tarragona i Barcelona. La datació de les obres d'En Borrassà és difícil perquè el seu estil evoluciona poc; per a estudiar-lo s'han analitzat tots els elements de la seva pintura: els fons, daurats, cares, mans, ulls, etc. El mètode és lent i requereix grans quantitats de fotografies. En l'evolució de la pintura gòtica a Catalunya des del segle XIV a finals del XV hi ha sempre una figura important que dona la pauta; així passa amb En Ferrer Bassa, després En Destorrent, més tard